

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 9 • JUN 2015 • BROJ 97

Образовање 2015-2030. КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВЕ

У Инћону је од 19. до 22. маја 2015. године одржан Светски образовни форум у организацији UNESCO, UNDP, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UN Women i World Bank Group. На скупу на коме су разматране перспективе, као и циљеви развоја образовања у свету у периоду после 2015. године, учествовало је 1.500 званичника из целог света. Представник Србије је био министар просвете, науке и технолошког развоја Срђан Вербић.

НЕ ДЕЧИЈЕМ РАДУ, ДА КВАЛИТЕТНОМ ОБРАЗОВАЊУ

У петак 12. јуна у Свечаној сали Старе градске куће у Сомбору у поводу обележавања Светског дана борбе против дечијег рада НСЈСВ и НСПРВ су веома успешно организовали тематску конференцију „НЕ ДЕЧИЈЕМ РАДУ, ДА КВАЛИТЕТНОМ ОБРАЗОВАЊУ“. Конференцију је отворио проф. Ранко Хрњаз, а госте су поздравили проф. Хаџи Здравко М. Ковач, председник НСЈСВ и проф. Атила Прибила помоћник градоначелника Сомбора. Затим је емитован спот Mike Einziger & Ann Marie Simpson „Док свако не прогледа“ - светски хит који су познати музичари посветили борби против дечијег рада, а потом су сви учесници Конференције учествовали у акцији „Црвени картон за дечији рад“ и подизањем црвених картона симболички се придружили свет-

ском покрету против дечијег рада.

Након што је, као увод у дискусију, емитован филм Међународне организације рада „Ослобађање од дечијег рада и повратак у школу: Образовањем против дечијег рада“ о пошастима дечијег рада и методима за елиминације овог модерног ропства говорили су: г-дин Јован Протић, национални координатор ILO за Србију. Овај део програма је заокружио проф. Ковач презентацијом и који је изнео шокантне податке о дечијем раду и бројке које упозоравају. Он је упозорио да, нажалост више од 61 милиона деце основношколског узраста никада није ни видело унутрашњост учионица, а да исто важи и за 71 милион млађих тинејџера.

Затим је организована свечана подела награда на конкурсима НСПРВ поводом ГНА

2015. „Гласајте за образовање“ за најбољи ученички ликовни и литерарни рад и изведен концерт ученика и професора МШ „Петар Коњовић“ из Сомбора.

(→Више на сџр. 3-5)

СПОРАЗУМ, МРТВО СЛОВО НА ПАПИРУ

Након једномесечне паузе у понедељак, 25. маја су се у Министарству просвете састали представници репрезентативни синдиката са министром просвете, Срђаном Вербићем. Састанак је почео извештајем министра о реализацији тачака из Споразума потписаног са датумом 18.02.2015. Прво и најважније питање је било докле се дошло са Законом о платама у јавним службама који би кроз платне разреде требао да уреди висине зарада у јавном сектору. Министар је изразио своје незадовољство брзином којом се овај посао одвија и своју бојазност да неке делатности које нису баш претерано заинтересоване да се овај посао доведе на прави начин до краја, намерно опструишу рад“, рекао је након састанка Ранко Хрњаз, председник НСПРВ и генерални секретар СРПС-а.

Једно од питања за које су за-

интересовани у просвети је исплата помоћи или награде које су предвиђене Колективним уговором, а у Споразуму утврђено да ће преговори о истом почети 1. јуна. По овом питању, министар нас је обавестио да је у неколико наврата разговарао са премијером и захтевао да се организује састанак са представницима Синдиката на коме би се разговарало на овом питању и сваки пут је добио обећање које до данашњег дана није реализовано“ рекао је Хрњаз.

(→Наставак на сџр. 9)

У овом броју можете још читати:

ПЕТОГОДИШЊА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА (IX)	стр. 2
КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВЕ	стр. 3
ОБРАЗОВАЊЕ НАКОН 2015.	стр. 4
ОБРАЗОВАЊЕМ ПРОТИВ ДЕЧИЈЕГ РАДА	стр. 5
ГЛАСАЈ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ	стр. 6
БОЉИ СТАТУСНИ ПОЛОЖАЈ ЗА ПРОСВЕТАРЕ	стр. 8
ПОВЕЋАЊЕ ЛИНЕАРНО, СМАЊЕЊЕ СЕЛЕКТИВНО	стр. 8
КО ИМА ПАРА ЗА ШКОЛАРИНУ, ИМА И ЗА СТАН	стр. 8
СИНДИКАТИ ТРАЖЕ ПОМОЋ ОД ПРЕМИЈЕРА!	стр. 9
КРОВНИ ЗАКОН У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ	стр. 9
СТАТИСТИКА	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
ШВЕДСКА: ОЧЕВИМА 3 МЕСЕЦА ПЛАЋЕНОГ ОДСУСТВА	стр. 12
РУСИЈА: НОВИ ПРОГРАМ ПАТРИОТСКОГ ВАСПИТАЊА	стр. 12
ЗАНИМАЊА КОЈА НИКОМЕ НИСУ ПОТРЕБНА	стр. 12
БАФЕТ: СИРОМАШНИ, ПРЕСТАНИТЕ ДА КРИВИТЕ БОГАТЕ	стр. 12

PETOGODIŠNJA SOMBORSKA UČITELJSKA ŠKOLA 1929–1941. (IX)

(Nastavak teksta iz prethodnih brojeva)

Do izmene zakona o srednjim i učiteljskim školama 1932. godine nastava je u učiteljskim školama bila besplatna, a od 1932/33. godine pa do rata pri upisu je naplaćivana školarina čije je visina zavisila od poreza roditelja. Plaćanja školarine su oslobođeni učenici čiji je porez iznosio manje od 300 dinara godišnje, a 1936/37. godine taj cenzus je podignut na 800 dinara.

I dok školarina nije uvedena, školovanje nije bilo sasvim besplatno. Učenice su već pri upisu morale da plate po 75 dinara za troškove lekova (to je bio fond „Sanitas“), 20 dinara za dačku biblioteku, 30 dinara za štampanje godišnjeg izveštaja (!) i 20 dinara u fond za zdravstvenu zaštitu učenica – ukupno 145 dinara.

Po propisima škole učenici čiji roditelji ne žive u Somboru moraju stanovati u Internatu. Cena smeštaja i ishrane u Internatu iznosila je 500 dinara mesečno (u ženskom internatu do 1931/32. god. cena je bila 550 dinara), a pri upisu učenici su platili još 100 dinara za celu godinu na ime investicija u Internatu (upoređenja radi: učiteljska početnička plata iznosila je tih godina oko 900 dinara mesečno). Boravak u Internatu ženske učiteljske škole zahtevao je i druge troškove jer u školskoj objavi za sledeću godinu redovito je naznačeno koju i kakvu opremu učenice imaju neizostavno da donesu, a ta oprema bez posteljine vredela je i do tri učiteljske plate.

Uprava Internata je sebi dala pravo da ponekom učeniku smanji mesečnu uplatu. Tako npr. 1930/31. godine u ženskom Internatu 81 učenica plaćala je punu cenu od 550 dinara, dve učenice po 400 dinara, pet učenica po 350 i dve učenice po 300 dinara; u školskoj 1936/37. godini dvojica učenika su uživala besplatnu celokupnu opskrbu, a troje je plaćalo umanjenu uplatu. I ostalih godina po nekoliko učenika je plaćalo umanjenu uplatu.

Relativno visoka cena internatskog smeštaja bila je posledica visoke režije dvaju internata na tako mali broj vaspitanika, pogotovo što je muški Internat plaćao Srpskoj pravoslavnoj crkvenoj opštini za zgradu zakupninu koja je 1931. godine iznosila 36.000 dinara godišnje (za ženski Internat je zakupnina plaćana u okviru zakupnine za Školu). Učenici koji bi zbog dugovanja bili odstranjeni iz Internata bili su uklonjeni i iz Škole i upućeni u školu koja nema internata.

Po posebnom naređenju Ministarstva prosvete, od školske 1936/37. godine morali su svi učenici učiteljske škole stanovati u internatu za sve vreme školovanja. Kako je stara zgrada muškog Internata postala nedovoljna a uz to nepodobna i nezdrava, za muški Internat je zakupljena posebna zgrada na Staparskom putu br. 10. u koju je Internat preseljen 1. decembra 1936. godine. To je bila novija zgrada sa higijenskim prostorijama, sa kupatilom, doduše bez dvorišta, ali u neposrednoj blizini velikog parka, u kome su učenici po dozvoli češće učili i šetali. Zbog povećane kirije, od te godine Gradsko poglavarstvo u Somboru je svake godine muškom Internatu dodeljivalo pomoć od 6.000 dinara.

Ponovni porast broja upisanih učenika i odluka da svi moraju stanovati u internatu zahtevali su dalje proširenje internatskog prostora. Zato je u školskoj 1937/38. godini zakupljena još jedna manja zgrada u Somborskoj ulici br. 19 u koju su smešteni najstariji učenici.

Tek školske 1939/40. godine ekonomije dvaju internata su spojene u jednu radi ekonomičnijeg poslovanja.

Učenički režim, kako u Školi tako i u Internatu, bio je veoma strog mada je ta strogost od 1932/33. godine znatno popuštala. Ona je prvenstveno poticala od školskih propisa, ali je ipak njena težina zavisila u mnogome i od stavova pojedinih nastavnika.

Da bi se na ulici učenici razlikovali i da bi se – zlu ne trebalo – donekle mogao utvrditi identitet đaka, svi učenici somborskih srednjih škola su nosili dačke kape na kojima je boja širita označavala školu a brojka razred (Učiteljska škola je dugo vremena označavana širitom ljubičaste boje, a kasnije crne od nekog pletenog materijala). Učenice su na „francuskim“ kapama nosile znak škole i razreda. Profesor Legečić je zahtevao da se leti, ukoliko neki đak ide gologlav, kama mora nositi u ruci i to tako da se spreda može videti broj razreda.

Kretanje učenika je bilo ograničeno. U zimskim mesecima đaci su mogli biti na ulici do 19 a u letnjim mesecima do 20 časova. U bioskop ili pozorište (gostujuće, najčešće iz Novog Sada) učenici nisu smeli ići, osim ako su kolektivno vođeni. Zbog toga se u bioskop krišom išlo nedeljom na popodnevnu predstavu, a u pozorište tako što bi na neudobnu galeriju učenici ulazili poslednji, a izlazili prvi da ne bi bili primećeni. Za učenike u Internatu režim je bio još teži, pogotovo za učenice. Njihov izlaz sasto-

jao se u svakodnevnoj jednočasovnoj šetnji u koloni po parovima u pratnji vaspitačica, a samo jednom sedmično bio je dozvoljen dvočasovni izlaz iz Internata radi nabavka ličnih potreba. Muškarci su u vreme izlaza mogli i pojedinačno da šetaju po gradu. Osim vaspitača, u Internatu su vodili računa o redu i dva učenika najstarijeg razreda (ranije zvani cenzori).

U Školi je po pravilu vladao red da učenici čute, a govore samo kad budu pitani. Tek kasnije pomenuti nastavnici pedagoške grupe predmeta i veština počeli su da menjaju te odnose. Sa tim nastavnicima su slobodno vođene diskusije, kako o materiji vezanoj za nastavu tako i po drugim pitanjima i izražavana sopstvena mišljenja. To kod konzervativnih nastavnika nije bilo dozvoljeno pa nije čudo što su učenici zapisivani upravo na njihovim časovima i što su kažnjavani „zbog sukoba sa nastavnikom“, „zbog nekorektnog ponašanja prema nastavniku“, „zbog nemira na času“, „zbog neposlušnosti“ itd. Istina, bilo je i kazni zbog pušenja na ulici, zbog lošeg ponašanja na ekskurziji, pa i zbog noćnih poseta kafana, dakle zbog isključive greške učenika. Učenici nisu smeli posećivati nikakve javne priredbe ukoliko to ne čine pod vodstvom nastavnika. Izuzetno se tolerisao odlazak na nedeljne popodnevne igranke u Sokolskom domu, ali su tu mogućnost koristili muškarci i one učenice koje su stanovale van Internata. Da bi se ipak zajednički zabavljali, učenici su često nedeljom popodne priređivali za sebe „igranke s programom“ u sali ženskog Internata. Organizatori su bili odbori pojedinih đačkih družina koji su obično pripremali kraći prigodni program i „obezbedili“ nadzornog nastavnika.

Zbog tih mnogih ograničenja, učenici su velik značaj pridavali pripremama i organizaciji dveju svojih priredbi: na dan slave literarne družine „Natošević“ (12. februara, na praznik sv. Tri jerarha) i svetosavskoj besedi „Natoševićeva“ priredba je bila skromnija i imala drugi karakter. Ona je bila namenjena samo učenicima i nastavnicima, a razlikovala se što su za tu priredbu program pripremali i izvodili učenici samostalno. Svetosavske besede, kao i nekada, ostale su reprezentativne svečane priredbe. Škole za širu javnost i sve do rata predstavljale su najelitniju školsku zabavu za Somborce. Na ostvarenju programa za besedu su bili angažovani svi nastavnici a svaka tačka programa je morala biti na izuzetno visokom nivou.

Škola je, isključivo uz odobrenje Ministarstva prosvete, davala priredbe i koncerte i u mestima van Sombora (Sivac, Stari Bečej, Crvenka itd), a Ministarstvo je odlučivalo da li će priredba biti sa ili bez igranke.

Osim na sokolske sletove i akademije, učenici nisu vođeni na druge sportske priredbe. Međutim, učenici su povremeno sami subotom popodne odlazili na fudbalska igrališta i priređivali razredne ili međuškolske utakmice. Učenici – bolji fudbaleri – igrali su u timovima somborskih fudbalskih klubova, a bilo je godina kad su zbog zabrane igrali pod tuđim imenima.

Društveni i politički život učenika

Zakonom o srednjim školama iz 1929. godine (par. 67), dozvoljeno je učenicima da mogu obrazovati udruženja „u cilju moralnog, intelektualnog, estetskog i zdravstvenog usavršavanja, ali nikako na osnovi plemenskoj ili verskoj“. Zakon takođe zabranjuje da učenici, sem u ovim svojim družinama, budu članovi drugih društava, izuzev podmlatka Crvenog krsta. Otuda u Izveštaju Ženske učiteljske škole za 1929/30. godinu nalazimo samo podatke o radu literarne družine „Prehodbica“ koja je postojala i ranije. Zakonodavac je ubrzo uočio da se takvim ograničenjima učeničkog udruživanja preteralo, pa je pod S. n. br. 3942 od 15. II 1930. g. dostavio raspis u kome nabraja učenička udruženja čija se organizacija odobrava. Zato već u Izveštaju za 1930/31. godinu uz podatke o radu Podmlatka Crvenog krsta nalazimo i podatke o radu đačkog pododbora Jadranske straže i Ferijalnog saveza. Izveštaji Muške učiteljske škole, osim o literarnoj družini „Natošević“ (koja je ostala iz ranijih godina) i pomenutih družina kod učenika, redovno obavestavaju i o organizaciji nije imala u školi neku svoju organizacionu jedinicu, već je nastavnik gimnastike u svojim izveštajima davao podatke o vezi Škole i Sokola, pre svega o učešćima učenika Učiteljske škole na sokolskim sletovima, akademijama i drugim priredbama, kao i letovanju učenika u sokolskom letovalištu u Ivanjici. Međutim, bilo je učenika koji su nezavisno od Škole bili članovi Sokola.

(Nastavak teksta u sledećem broju)

КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВЕ

„Образовање 2030: Према инклузивном и праведном квалитетном образовању и доживотном учењу за све“

(Наставак са стр. 1)

Сви „грађани света“ до 2030. године ће имати бесплатно деветогодишње основно и средњошколско образовање, као и приступачне могућности за доживотно учење, саопштено је, између осталог, на Светском образовном форуму (SEF), одржаном у јужнокорејском граду Инчону, од 19. до 21. маја. На скупу су говорили и генерални секретар Уједињених нација Бан Ки-Мун, председник Светске банке Џим Јонг Ким и генерални директор Унеска Ирина Бокова. Више од 1.500 његових учесника, а међу њима и 130 државних министара образовања, у завршници скупа су усвојили Инчонску декларацију „Образовање 2030: Према инклузивном и праведном квалитетном образовању и доживотном учењу за све“, која треба да мобилише све земље чланице УН да у области образовања примене тај нови циљ одрживог развоја. Аналитичари оцењују да је реч о историјски прогресивној декларацији која пред државне владе, међународне организације и цивилно друштво ставља једну важну визију образовања за наредних 15 година. Инчонска декларација садржи многе изјаве за које се може рећи да су без преседана за такве врсте декларација – о бесплатном образовању финансираном од државе, о значају квалификованих и мотивисаних учитеља, о централној улози једнакости и инклузије, о квалитету образовања и обавезивању на финансирање образовања... Светски образовни план за 2030. такође предвиђа и проширено предшколско образовање, приступачно високо образовање, унапређену писменост деце и одраслих, родну једнакост у образовању и образовање за одрживи развој. Све у свему, Инчонска декларација акценат ставља на квалитет образовања, пре него на број ученика у школским клупама.

„Наша визија је да се кроз образовање трансформишу животи људи, уз препознавање важне улоге образовања као главног покретача развоја“, пише у Декларацији. „Ослањајући се на наслеђе из Јомтијена и Дакара, претходна два SEF, Инчонска декларација је историјска обавеза свих нас да се животи људи трансформишу кроз једну нову визију образовања, са смелим и иновативним акцијама за координисање, финансирање и праћење нове образовне агенде у наредних петнаест година, како бисмо тај амбициозни циљ постигли до 2030. године“. Инчонском декларацијом државе чланице УН су се обавезале да приоритетно обезбеде приступ квалитетном основном образовању, на примарном и секундарном нивоу, за 121 милион деце и адолесцената који су и даље ван школских клупа. Ова обавеза је значајан корак ка испуњењу Миленијумског развојног циља 2 –

да се постигне универзално основно образовање за све. Декларација ће, иначе, бити подршка образовним циљевима у документу Циљеви одрживог развоја, који ће бити ратификовани на посебном самиту УН у септембру.

Да би се постигли поменути циљеви, осмишљене су три акције. Прва је то што се од учесника тражи да „изграде и надограде образовне установе које су инклузивне и које су ефикасно окружење за учење“. Друга акција је да учесници скупа прошире број стипендија за земље у развоју, у којима се многи студенти, због финансијских тешкоћа, боре да се упишу на факултете. Поред тога, учесници SEF су обећали да ће, кроз међународну сарадњу, повећати улагања у обуку учитеља и наставника, посебно оних у сиромашним земљама. Овај проглас ће бити усвојен на 38. Генералној скупштини Унеска у новембру, заједно са резултатима већ поменутог Специјалног самита УН о одрживом развоју, који ће претходно бити одржан у септембру.

„Ми потврђујемо да је образовање јавно добро, основно људско право и основа за гарантовање остваривања других права“, наводи се у Декларацији. „Образовање је од суштинског значаја за мир, толеранцију, људско испуњење и одрживи развој. Ми сматрамо образовање кључем за постизање пуне запослености и путем за искорењивање сиромаштва.“

У завршној речи SEF, представник домаћина скупа, корејски заменик премијера и министар образовања Хванг Ву-ја рекао је да ће његова земља, данас један од најуспешнијих образовних система у свету, учинити све да помогне постизање зацртаних циљева. „Наставићемо да делимо наше искуство и мудрост са другим земљама“, рекао је министар. „Образовање је најефикаснија инвестиција у срећу појединца и развој нације.“ Министар Хванг и генерална директорка Унеска Ирина Бокова обећали су да ће у наредне три године бити обезбеђено шест милиона долара за Руанду, Мозамбик и Зимбабве, земље којима је по-

требна помоћ да развијају информационе и комуникационе технологије за потребе образовања.

Светски образовни форум је, такође, усвојио документ „Образовање за одрживи развој“, заснован на извештају Светске банке, у коме се каже да свет може да постигне одрживи раст само ако омогући свима да стекну знања и вештине за економски раст. Банка оцењује да ће образовање помоћи да се оконча екстремно сиромаштво на тај начин што повећава зараду запосленима, што чини да образоване жене могу да помогну себи и својим породицама и што се тако повећава укупни економски раст. У складу са циљем Светске банке до 2030. године искорени екстремно сиромаштво, из

те институције је најављено да ће бити одвојено пет милијарди долара – двоструко више него у претходних пет година – за унапређење глобалног образовања у наредних пет година. Светска банка је усвојила финансијски систем заснован на резултатима, према коме земље добијају новац само ако испуњавају договорене циљеве.

Кључни елементи Декларације су:

- Дванаест година јавно финансираног, бесплатног и равноправног квалитетног основног и средњег образовања, са најмање девет година обавезног школовања.
- Најмање једна година бесплатног и обавезног квалитетног предшколског образовања, уз гаранцију да сва деца имају приступ квалитетном развоју у раном детињству.
- Посвећеност решавању свих облика искључености и маргинализације неједнакости и неједнакости у приступу, учењу и резултатима учења.
- Признавање важности родне равноправности у остваривању права на средње образовање, укључујући и посвећеност подржавању родно осетљивих политике.
- Залагање за квалитетно образовање и унапређење резултата учења, укључујући оснаживање наставника и васпитача, њихово адекватно регрутовање, добру обуку, професионалне квалификације, мотивисаност и подршку.
- Посвећеност квалитетном доживотном учењу.
- Препоруке о кризним одговорима и обезбеђење безбедних и сигурних услова у којима се пружа образовање.
- Потврда да основна одговорност за спровођење ове агенде лежи на држави.
- Хитно опредељење за инвестирање најмање четири до шест одсто БДП-а или издвајање најмање 15-20 одсто укупних јавних расхода на образовање.

OBRAZOVANJE NAKON 2015.

Internacionala obrazovanja: ZA kvalitetno obrazovanje

Образовање је јавно добро и људско право и као такво мора да буде потврђено од стране свих држава. Квалитетно образовање формира људе са критичким знањем, а стећене способности и вештине решавају проблеме који се јављају и локално и глобално и активно доприносе одрживом и демократском развоју друштва. Инклузивно образовање је квалитет од фундаменталног значаја за остваривање свих осталих главних области развоја, као што су равноправност полова, здравље нације, правилна исхрана и одрживост животне средине. Дакле, кредибилан глобални развојни оквир мора имати право на образовање у свом језгру.

Циљеви Образовања после 2015. морају да садрже конкретне кораке за

превazilaženje свих облика дискриминације, укључујући оне засноване на invalidности, полу, националној припадности, религији, сексуалности и/или социјално-економском статусу. Сваког ученика треба да уче квалификовани и добро подржани наставници, и да они уче у сигурним, инклузивним образовним институцијама опремљеним адекватним средствима и инфраструктуром, и доступним садржајима. Владе имају одговорност да обезбеде довољно средстава за доступност квалитетног образовања за све.

Циљ 1а: До 2030. године, да свако дете оствари пуни циклус континуираног, слободног квалитетног раног детињства и стекне основно, ниже средње и више средње образовање

Cilj 1b: Do 2030. godine, da svi mladi ljudi i odrasli nakon srednjoškolskog obrazovanja imaju ravnopravan pristup kvalitetnom doživotnom učenju

- Procenat dece i mladih koji u ranom detinjstvu završe osnovno, niže i srednje obrazovanje i koji mogu da primene naučena dostignuća - definisati i utvrditi kroz više mera u skladu sa odgovarajućim nacionalnim standardima, razvrstanim po stepenima invaliditeta, etničke pripadnosti, polu i socijalno-ekonomskom statusu
- Procenat dece i mladih koje obučavaju kvalifikovani i stručni nastavnici, kao i procenat studenta koje obučavaju kvalifikovani i stručni nastavnici
- Procenat obrazovnih ustanova koje imaju sigurnu i odgovarajuću infrastrukturu, pristupačne objekte, sredstava i nastavni materijale za sve đake i studente
- Procenat obrazovnih ustanova koje imaju adekvatne i kvalifikovane kadro-

ve za podršku obrazovanju, obezbedenu ishranu, prevoz, zdravstvene i psihološke usluge

- Širinu nastavnih planova i programa, uključujući i rodno osetljive, nediskriminatorne sadržaje, nastavna sredstva i materijala, stepen pismenosti i računanja, globalno državljanstvo i sadržaj drugih životnih veština
- Procenat pismenih mladih i odraslih, razvrstanih po stepenu invaliditeta, polu, nacionalnoj pripadnosti, i socijalno-ekonomskom statusu,

Cilj 2: Do 2030. godine, održivo i dovoljno finansiranje kako bi se garantovalo slobodno kvalitetno obrazovanje za svrhu

- Najmanje 6% BDP-a, 20% nacionalnih budžeta i 10% od zvanične pomoći za razvoj da se ulaže u obrazovanje
- Procenat javnih finansija za obrazovne institucije koje ne naplaćuju takse i nisu profitabilne

- Postojanje i finansiranje mehanizama kako bi se omogućilo učešće nastavnika, studenata i civilnog društva u donošenju obrazovnih politika.

SOMBOR: MUZIKOM PROTIV DEČIJEG RADA

Drugi deo Konferencije „NE dečijem radu, DA kvalitetnom obrazovanju“ održane u petak u Somboru je nastavljen u duhu prošlogodišnje akcije ILO „Muzikom protiv dečijeg rada“ - izveden je bogat Muzički program učenika i profesora Muzičke škole „Petar Konjović“ Sombor koncipiran u pet atraktivnih tačaka koje su izveli: 1. Luka Škibola, učenik II razred klavira svirao je Mocartovu Sonatinu C dur I stav (klasa: prof. Lea Porobić), 2. Luka Mereti, pripremni razred klarineta je svirao Dorselera: Rivije i Skerco uz klavirskog saradnika Lea Porobić (klasa: prof. Miloš Radović), 3. Lana Dudić, II razred violončela svirala je - Vivaldija: Koncert C dur I stav klavirski saradnik: Lea Porobić (klasa: prof. Aleksandra Đurić Paljenkaš), 4. Petar Đilas, II razred srednje škole harmonike je svirao - Vaclava Trojan: „Razrušenu katedrala“ (prof. Nikola Malidžan) i 5. Tamburaški orkestar i grupa učenica sa etno odseka izveli su više tradicionalnih i popularnih pesama: 1. Čizme moje, 2. Igrala bi dere, 3. Sirotica, 4. Tiho noći, 5. Fijaker stari, 6. Somborske ruže) dirigent je bio Đura Parčetić (prof. etnomuzikologije Ivana Madžarac).

Drugi deo Konferencije „NE dečijem radu, DA kvalitetnom obrazovanju“ održane u petak u Somboru je nastavljen u duhu prošlogodišnje akcije ILO „Muzikom protiv dečijeg rada“ - izveden je bogat Muzički program učenika i profesora Muzičke škole „Petar Konjović“ Sombor koncipiran u pet atraktivnih tačaka koje su izveli: 1. Luka Škibola, učenik II razred klavira svirao je Mocartovu Sonatinu C dur I stav (klasa: prof. Lea Porobić), 2. Luka Mereti, pripremni razred klarineta je svirao Dorselera: Rivije i Skerco uz klavirskog saradnika Lea Porobić (klasa: prof. Miloš Radović), 3. Lana Dudić, II razred violončela svirala je - Vivaldija: Koncert C dur I stav klavirski saradnik: Lea Porobić (klasa: prof. Aleksandra Đurić Paljenkaš), 4. Petar Đilas, II razred srednje škole harmonike

je svirao - Vaclava Trojan: „Razrušenu katedrala“ (prof. Nikola Malidžan) i 5. Tamburaški orkestar i grupa učenica sa etno odseka izveli su više tradicionalnih i popularnih pesama: 1. Čizme moje, 2. Igrala bi dere, 3. Sirotica, 4. Tiho noći, 5. Fijaker stari, 6. Somborske ruže) dirigent je bio Đura Parčetić (prof. etnomuzikologije Ivana Madžarac).

Svečano obeležen Svetski dan borbe protiv dečijeg rada

„OBRAZOVANJEM PROTIV DEČIJEG RADA“

U petak u Svečanoj sali Stare gradske kuće u Somboru u povodu obeležavanja 12. juna - Svetskog dana borbe protiv dečijeg rada NSJSV i NSPRV su veoma uspešno organizovali tematsku konferenciju „NE dečijem radu, DA kvalitetnom obrazovanju“. Konferenciju je otvorio prof. Ranko Hrnjaz, predsednik IO NSPRV, a zatim su goste pozdravili prof. Hadži Zdravko M. Kovač, predsednik NSJSV i prof. Atila Pribila pomoćnik gradonačelnika Sombora. Zatim je emitovan spot Mike Einziger & Ann Marie Simpson „Dok svak'ne progleda“ - svetski hit koji su poznati muzičari posvetili borbi protiv dečijeg rada, a potom su svi učesnici Konferencije učestvovali u akciji „Crveni karton za dečiji rad“ i podizanjem crvenih kartona simbolički se pridružili svetskom pokretu protiv dečijeg rada.

Nakon što je, kao uvod u diskusiju, emitovan film Međunarodne organizacije rada „Oslobađanje od dečijeg rada i povratak u školu: Obrazovanjem protiv dečijeg rada“ o pošasti dečijeg rada i metodima za eliminacije ovog modernog ropstva govorili su: g-din Jovan Protić, nacionalni koordinator ILO za Srbiju, prof. Vesna Štajner predstavnica Školske uprave Sombor Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Gordana Strilić Stjelja predstavnica Nacionalne službe za zapošljavanje filijala Sombor, gđa Bosiljka Ostović Pavićević policijski oficir ispred MUP – PU Sombor, predstavnici Gradske uprave Sombor i

drugi. Ovaj deo programa je zaokružio prof. Kovač prezentacijom (koju možete preuzeti sa našeg sajta) i koji je izneo šokantne podatke o dečijem radu i brojke koje upozoravaju - 120 miliona dece starosti između 5. i 14. godina je uključeno u de-

čiji rad, u ovoj starosnoj grupi, dečaci i devojčice su podjednako zastupljeni (u široj starosnoj grupi sve dece uzrasta od 5 - 17. godina, procenjuje se da je čak 168 miliona dece u dečijem radu), što znači da imamo i najmanje 168 miliona dobrih ra-

zloga da se svi uključimo u svetski pokret protiv dečijeg rada“ rekao je Kovač i izrazio zadovoljstvo da je ovogodišnja akcija organizovana pod motom „Obrazovanjem protiv dečijeg rada“ čime je dato na značaju obrazovanju u akciji iskorenjivanja modernog ropstva. On je upozorio da, nažalost više od 61 miliona dece osnovnoškolskog uzrasta nikada nije ni videlo unutrašnjost učionica, a da isto važi i za 71 milion mladih tinejdžera. (<https://www.youtube.com/watch?v=rViSlnA8Og>)

Kovač je upozorio da nisu ispunjeni Obrazovanja za sve, kao ni Milenijumski ciljevi razvoja (i ona dva u obrazovanju), ali je i izneo očekivanje da sve nije izgubljeno jer se akcija međunarodne zajednice nastavlja. U prilog tome on je prisutne upoznao sa Inčonskom deklaracijom Svetskog obrazovnog foruma održanog u maju i koju će u septembru usvojiti i UN.

Zatim je organizovana svečana podela nagrada na konkursima NSPRV povodom GNA 2015. „Glasajte za obrazovanje“ za najbolji učenički likovni i literarni rad i izveden koncert učenika i profesora MŠ „Petar Konjović“ iz Sombora.

Nakon završne reči i zahvale učesnicima (zahvalnice predstavnicima organizacija i institucija koje su podržale našu Konferenciju uručio je Ranko Hrnjaz), NSJSV i NSPRV su pripremili koktel za sve goste i učesnike Konferencije. (https://www.youtube.com/watch?v=cPt_jjwFD04)

НЕ ДЕЧИЈЕМ РАДУ – ДА КВАЛИТЕТНОМ ОБРАЗОВАЊУ!

Светски дан борбе против дечијег рада 12. јун 2015.

Најновије глобалне процене указују да је око 120 милиона деце старости између 5. и 14. година укључено у дечији рад, при чему су, у овој старосној групи, дечаци и девојчице готово подједнако заступљени (у широј старосној групи све деце узраста од 5 - 17. година, процењује се да је чак 168 милиона деце у дечијем раду). Упорно ангажовање деце у сфери дечијег рада је укорено у општем сиромаштву, али и недостатку пристојног рада за одрасле, недостатку социјалне заштите, као и неуспеху међународне заједнице да осигура право да сва деца похађају школу, бар до законског минимума старости за пријем на посао.

Светски дан борбе против дечијег рада у овој години ће се посебно фокусирати на значај квалитетног образовања као кључног инструмента у елиминацији дечијег рада. Право је време да се то учини, јер ће 2015. године међународна заједница озбиљно разматрати разлоге за неуспех у постизању Миленијумских развојних циљева у образовању и циљева Образовања за све и поставити нове циљеве и стратегије за период 2015-2030.

Уочи овогодишњег 12. јуна – Светског дан борбе против дечијег рада захтевамо:

1. бесплатно, обавезно и квалитетно образовање за сву децу, барем до минималног узраста за запошљавање, и акције које ће децу обухваћену дечијим радом вратити у школске клупе;
2. нове напоре како би се осигурало да националне политике о дечијем раду и образовању буду доследне и ефикасне;
3. политике које обезбеђују приступ све деце квалитетном образовању и веће улагање у наставничке професије.

1.1. Бесплатно, обавезно и квалитетно образовање за сву децу, барем до минималног узраста за запошљавање, и акције које ће децу обухваћену дечијим радом вратити у школске клупе; Већина деце-радника не похађају школу. Остала комбинују школу и посао, али у правилу на штету личног образовања. У недостатку адекватног образовања и ненаучених вештина, као одрасли бивша деца-радници имају велике шансе да заврше на слабо плаћеним пословима, небезбедном и по здравље опасном раду или да остану незапослени. Последица је велика вероватноћа да ће и њихова деца завршити у области дечијег рада. Повратак у школу овај може изменити овај циклус и глобални је изазов јер образовање има кључну улогу у елиминацији дечијег рада.

Бесплатно и обавезно образовање доброг квалитета (бар до минималне законске старосне границе за пријем на посао) је кључни инструмент у заустављању дечијег рада. Присуство у школи уклања деце са тржишта рада и поставља основ за стицање вештина потребних за будуће продуктивно запошљавање. Криза запошљавања често је узрокована проблемом неусклађености школских програма и потреба тржишта рада, па је неопходно да млади људи у транзицији од школе до посла поседују квалитетно и релевантно образовање са вештинама неопходним за успех и на тржишту рада и живота уопште.

1.2. У Миленијумским развојним циљевима (у образовању) Уједињене нације су поставиле циљ да обезбеде да до 2015. године сви дечаци и девојчице заврше комплетан ток основног образовања. Сада знамо да овај циљ неће бити испуњени. Последњи UNESCO-ви подаци о упису у школе указују на то да 58 милиона деце основношколског узраста и 63 милиона млађих адолесцената средњошколског узраста још увек није уписано у школу. Многи од оних који су уписани у школу наставу не похађају редовно. Како међународна заједница разматра разлоге за неуспех постизања циљева је јасно да тврдокорност дечијег рада остаје препрека за напредак у образовању и развој личности. Ако проблем дечијег рада буде игнорисан или ако се закони против њега неадекватно спроводе, деца која би требала да буду у школи ће остати раде уместо одраслих (било родитеља или оних који их експлоатишу). Да би напредак националних и локалних акционих планова и стратегија био успешан међународна заједница тражи да се дечији рад идентификује и да се допре до деце у сфери дечијег рада.

2. Нови напори да осигура да националне политике о дечијем раду и образовању буду доследне и ефикасне.

МОР Конвенција 138 о минималној старости запошљавања наглашава блиску везу између образовања и минималне старосне границе за запошљавање или рад. Она наводи да минимална старосна "не сме бити мања од старости завршетка обавезног основног школовања и, у сваком случају, не сме бити мање од 15 година." Међутим недавна истраживања показују да је само 60% држава законски прописало и минималну старосну границу за пријем на посао и доб за крај обавезног (основног) образовања и ускладила ове две старосне границе.

Елем, постоји јасна потреба за већом координацијом националних политика и стратегија о питањима елиминације дечијег рада и образовања. У том настојању МОР и друге специјализоване агенције Уједињених нација могу да играју важну улогу, сарађују са националним владама да им помогну да идентификују проблем и усвоје политике и помогну у финансирању борбе против дечијег рада.

3. Политике које обезбеђују приступ све деце квалитетном образовању и веће улагање у наставничке професије.

Образовање и обука могу бити кључни покретачи друштвеног и економског развоја и они захтевају улагања. Међутим, у многим земљама, школе које су на располагању су сиромашне и по ресурсима; потпуно неадекватни школски објекти, превелики разреди, недостају обучени наставници који више ограничавају него омогућавају учење, и делују као средство одвраћања до похађање школе. За сада превелик проценат деце одустаје од образовања чак на примарном нивоу образовања и то само због физичког недостатка који им онемогућава приступ школама, посебно у руралним подручјима. То неминовно доводи до ситуације да деца постају радна снага и пре законског минимума старости за запошљавање. Националне политике стога треба да обезбеде адекватне инвестиције у јавном образовању и условима за обуку.

МОР такође подржава кључне људе који пружају образовање - наставнике. Заједно са UNESCO-ом, МОР промовише принципе квалитета наставе на свим нивоима образовања кроз препоруке које се тичу наставног кадра. Осигурање професионалних и стручних компетенција наставног кадра са пристојним условима за рад и зараду, а на основу социјалног дијалога је важан корак у пружању квалитетног образовања.

За напредак - акција неопходна

Упркос проблемима које носи борба за елиминацију дечијег рада постигнут је запажен напредак, али је потребно и могуће број деце у дечијем раду и даље смањивати. Елем, током протеклих 10 година забележен је тренд смањења деце у дечијем раду и повећан број деце која похађају школу, као и број деце повратника у складије. Међутим, још се много мора урадити да видимо крај дечијем раду. Зато је важно да се уочи где је и како постигнут напредак, па да применом тих примера убрзамо акцију. Међу најважнијим корацима потребно је:

- обезбедити бесплатно обавезно и квалитетно основно образовање;
- осигурати да све девојчице и дечаци имају сигурну и квалитетне услове за учење;
- пружити прилику старијој деци (која су пропустила формално школовање) да се укључују у циљане стручне програме обуке кроз које би стекли основе образовања и стручности;
- обезбедити доследно спровођење закона (конвенција) о дечијем раду и похађању школе;
- промовисати политике социјалне заштите за подстицање похађање наставе;
- осигурати адекватно обучене, професионалне и мотивисане наставнике, са пристојним платама и условима рада, уговорених на основу социјалног дијалога;
- заштитити младе када напусте школу и постану радна снага, спречавајући да не буду ангажовани на, за њих неприхватљивим облицима рада.

VRŠAC: ŠKOLSKIM DNEVNIKOM PROTIV DEČIJEG RADA

Naši aktivisti u organizaciji Olgice Lukač, člana IO NSPRV organizovali su više aktivnosti kako bi upozorili na ugrožena dečja prava i na konvencije o pravima dece. Jedna od akcija bio je i Školski dnevnik učenika Hemijsko-medicinske škole iz Vršca. <https://www.youtube.com/watch?v=Lbx62CC3c9g>

Finale GNA: Podela nagrada najboljima na konkursima "GLASAJTE ZA OBRAZOVANJE"

U petak u Svečanoj sali Stare gradske kuće u Somboru u sklopu programa i obeležavanja Svetskog dana borbe protiv dečijeg rada u organizaciji NSJSV i NSPRV organizovana svečana podela nagrada na konkursima NSPRV povodom GNA 2015. „Glasajte za obrazovanje“ za najbolji učenički likovni i literarni rad. Pobjednici konkursa su Preradović Svetlana, učenica V₁₃ OŠ „Dosi-tej Obradović“ Sombor (mentor prof. Simon Savović) u kategoriji likovnih radova i Sara Švalm, učenica IV₁ Srednje poljoprivredno-

prehrambene škole Sombor (mentor prof. Tatjana Njegomir). NSJSV i NSPRV su pripremili nagrade i za drugoplasirane: Slađanu Vlatković, učenicu III₁ Gimnazije „Veljko Petrović“ Sombor (mentor prof. Mila Krasuljak) i Lenku Nastasić, učenicu VIII₁ OŠ „Branko Radičević“ Stapar (mentor prof. Stanislava Čivčić), i trećeplasirane na konkursima: Snežanu Vlatković učenicu 6₁ OŠ „Nikola Vukičević“ Sombor (mentor prof. Renata Cvetkov) i Valentinu Periškić, učenicu 6₁ OŠ „22.oktobar“ Bački Monoštor (mentor prof. Branko Čurčić), kao i za njihove mentore.

Nagrade učenicima i prigodne poklone mentorima uručili su: predstavnica PU Sombor Bosiljka Ostović Pavičević, prof. Vesna Štajner predstavnica Školske uprave Sombor, i Jovan Protić nacionalni koordinator ILO Srbija, a za nagradne učeničke prigodne poklone je pripremila i filijala Wiener Stadišne osiguranja iz Sombora sa kojom NSPRV i NSJSV uspešno godinama saraduje i čije su predstavnice nagrađenima ovom prilikom i uručile poklone te kompanije.

I NAGRADA

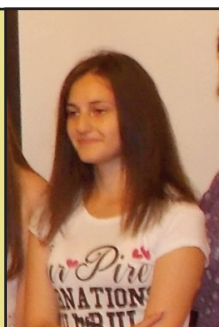
GLASAM ZA OBRAZOVANJE

Piše: Sara Švalm*

Bio jednom jedan čovek koji je mnogo čitao knjige i koji je smatrao da je najveća poslastica koju on od života dobija knjiga. Za njega su ljudi govorili da će mu te knjige doneti samo štetu.

Bilo je tako i jedno dete koje je mnogo volelo da uči i ide u školu, a tom detetu ljudi su govorili da od škole „nema hleba“. Ali ljudi su pogrešili, jer obrazovanje je najveće blago koje čoveka prati na svakom koraku i baš to obrazovanje je najjače čovekovo oružje.

Obrazovanje je odelo koje su nam po meri skrojile škole. Škole predstavljaju rasadnike znanja, one nam bez ustručavanja pružaju seme znanja. U početku svako dete, svaki učenik poseje svoje seme, a put od semena do ploda znanja je dug i gorak. Taj put je posut trnjem i samo najmudriji s lakoćom dolaze do ploda. Na tom putu često srećemo neobrazovane ljude koji će se vešto truditi da nas skrenu sa tog puta obrazovanja, jer malim neobrazova-

nim ljudima baš takvi ljudi i trebaju, mali i neobrazovani. A ti mali ljudi ne znaju da je obrazovanje ključ slobode.

Ja čvrsto verujem da nam obrazovanje pruža dok smo mladi bojice koje svojim bojama menja svet. Svako od nas će od obrazovanja uzeti ono što želi. Čini mi se kao da se nalazim u crnobelom svetu gde obrazovanje predstavlja mutnu reku koja svakim danom sve više i više ide nizvodno, u nepoznatom pravcu. Bori se sa valovima koji nanose neobrazovanje i polako ta reka popušta pod nanosom tih valova i postaje sve mutnija i uža.

Nije sramota biti obrazovan i učiti, sramota je što danas mladi beže glavom bez obzira od knjiga. A knjige otvaraju nove, nepoznate svetove, oživljavaju velikane i uče nas najvećim životnim lekcijama. Od njih ne treba bežati već im srdačno ći u susret.

Možemo putovati kilometrima i kilometrima daleko, ići iz države u državu u potrazi za obrazovanjem, ali samo će nam knjige na dlanu pružiti to obrazovanje i samo će obrazovanje začiniti naš život, knjige će mu podariti dušu i zato, ja glasam za obrazovanje.

*IV₁ Srednja poljoprivredno-prehrambena škola, Sombor (mentor: prof. Tatjana Njegomir)

II NAGRADA

OBRAZOVANJE ZA SVE

Piše: Lenka Nastasić*

Lep je sunčan dan, šetam sa drugaricom gradom i zastajem pred Merkatorom. Devojčica, desetak godina, sedi na hladnim betonskim pločicama i prosi. Uvek se naježim na takve prizore i tražim po novčaniku sitniše da joj dam. Pružam joj novac, a ona tužnim glasom reče: „Hvala“. Produžujem dalje, a slika uplakane devojčice me progoni. Kakva je njena sudbina, koja je njena životna priča? Razgledam izloge, tražim matursku haljinu, a sa stakla vidim njene tužne oči. Sara i ja ulazimo u pekaru i uzimamo dve kifle, obe mislimo na malu Romkinju. Vraćamo se do nje i dajemo joj kifle. Kifle sakriva u džep i kaže da će ih poneti maloj braći da podele. Njih je troje siročića majka ostavila. Žive u trošnoj kući, bez struje sa nekom malom socijalnom pomoći. Mersada ne ide u školu jer ne može da kupi knjige i sveske. Tužna je to priča, težak je to život.

Danas svi pričaju o školi i obrazovanju. Pametni i učeni ljudi pokreću svet, a šta je sa Mersadom i njoj sličnima? Koja su njihova prava? Oni ne znaju da čitaju i pišu, kako će onda da postanu obrazovani, do sutra, kad odrastu mogu da nađu posao? Unapred su osuđeni na neizvesnu budućnost, a već nemaju lepo detinjstvo. Mersada neće upoznati tajnu prepisivanja, radost petice, ona misli samo kako da nahrani sebe i braću.

Davno su prošla vremena kad je školovanje bilo privilegija bogatih. Mi ne živimo negde u Africi, gde nema škole kilometrima. Zašto onda u gradu gde ima pet škola, nema mesta za Mersadu? Da li je drugovi odbacuju ili je njena beda vuče dalje od škole?

Tužna sam zbog Mersade. Tužna sam zbog sve dece sveta koja neće naći šansu za obrazovanje, šansu za bolje sutra, šansu da kažu: „Od kolevke, pa do groba, najlepše je dačko doba“. Tu šansu, bez pomoći svih nas, nikada neće dobiti.

*VIII₁ OŠ „Branko Radičević“ Stapar (mentor: prof. Stanislava Čivčić)

III NAGRADA

NASTAVA BUDUĆNOSTI

Piše: *Valentina Periškić**

Sedim u sobi i gledam kroz prozor. Kroz glavu mi prolaze razne misli. Sećam se svog ranog detinjstva i prvog dana u školi. Torba teška kao stena koja mi opterećuje leđa. U njoj je mnogo svesaka i knjiga. Što školovanje dalje odmiče, u njoj je sve više stvari. Predmeti se gomilaju.

Želim da budem nastavnica i pitam se kako će nastava izgledati za deset godina. Da li će biti lakše ili teže đacima i nastavnicima.

Mislina putujem u budućnost. Zamišljam sebe ispred nastavničkog stola. Do mene je projektor i laptop. Đacima laserskom lampicom pokazujem po projektovanoj lekciji na zidu. Ispred mene sedi trideset učenika sa laptopovima na stolu. Kuckaju u njih sve ono što bih ja nekada

zapisivala olovkom u svesku. Internet im je dostupan. Jednim klikom dolaze do neophodnih informacija. Ne moraju da listaju enciklopedije ili da traže stare knjige kako bi došli do podataka. Testove popunjavaju elektronski. Program sve automatski obrađuje, sabira poene, olakšava mi posao, moja dužnost je kreativna – da na pravi način podučim đake.

Oglašava se zvono za kraj časa. Učenici sklapaju laptove i sa osmehom na licu odlaze kući. Uskoro će i kraj školske godine, zaključivanje ocena. Nema varki i gledanja kroz prste, automatski je izračunat prosek zaradenih ocena.

Iz misli u stvarnost me vraća mamin glas. Vreme je za polazak u školu. Spremam se. Stavljam tešku torbu na leđa. Krećem u školu u nadi da će moje ideje jednog dana postati stvarnost i olakšati nastavu budućim generacijama.

*VI_a OŠ „22. oktobar“, Bački Monoštor
(mentor: prof. Branko Čurčić)

I NAGRADA

Preradović Svetlana,
V₁ OŠ „Dositej Obradović“,
Sombor
(mentor prof. Simon Savović)

II NAGRADA

Slađana Vlatković,
III₃ Gimnazija
„Veljko Petrović“, Sombor
(mentor prof. Mila Krasuljak)

III NAGRADA

Snežana Vlatković,
VI₂ OŠ „Nikola Vukićević“,
Sombor
(mentor prof. Renata Cvetkov)

BOLJI STATUSNI POLOŽAJ ZA PROSVETARE

Nijednog trenutka nisam posumnjao u opravdanost zahteva prosvetnih radnika da im se poboljša materijalni status. Smatram da su potpuno u pravu što se bore za svoju egzistenciju i ugled profesije koja je decenijama degradirana.

Četiri meseca su pokušavali da preko svojih sindikata objasne ministru Verbiću da su oni koji uče našu decu sramno malo plaćeni. Licemerne i tendenciozne opaske da deca trpe zbog štrajka odavno su poznate. Trpe deca, naravno, ali ne zbog prosvetnih radnika! Ide se toliko daleko da se manipuliše i etičkim aspektom štrajka. Da li je etički princip zastupljen i u neprimerenom odnosu države prema onima kojima je poveren najdelikatnije posao – opismenjavanje i osposobljavanje naše dece za život? Zašto za taj rad nisu primereno nagrađeni?

Umesto toga ministar Verbić lišio je zarade one kojima zakon dozvoljava da obustavom rada izraze svoje protest i nezadovoljstvo.

Nesreća je u tome što su u toku dugog štrajka neki od sindikata prosvetnih radnika izmanipulisani i razjedinjeni obećanjima i sitnim Verbićevim ustupcima. To je otupelo oštricu štrajka. Zahtev zbog kojeg je počela obustava rada nije ispunjen. A što se tiče roditelja đaka čiji su profesori u štrajku, njihova je najveća briga kako će deca nadoknaditi izgubljene časove. Naravno, sva ljutnja upućena je na pogrešnu adresu. Prosveta zaslužuje bolje mesto u državnoj hijerarhiji, a takođe i boljeg ministra koji ume i hoće da se bori izbori za bolji materijalni i statusni položaj celokupnog školstva. A ne da ministar bude egzekutor.

Dr Miroslav Todorović, Beograd

POVEĆANJEM MINIMALNE CENE DO VEĆIH PLATA I PENZIJA

Ohrabruje nas manji deficit od planiranog u prva četiri meseca i povećan broj onih koji plaćaju doprinose za penziju. Ono što nas zabrinjava jeste pad industrijske proizvodnje. Očekuje se da se pad zaustavi sa povećanjem proizvodnje uglja, odnosno električne energije. Na strani sam onih koji smatraju da se nikako ne smeju povećavati plate i penzije!

Jedno od glavnih predizbornih obećanja sadašnje vlasti bilo je da se uredi ambijent u državi takav da nezaposlenima bude privlačniji privatni sektor, od javnog i da tu traže svoju budućnost.

Upravo je sada prilika za mali korak ka takvom ambijentu. Neophodno je smanjiti prihod od poreza

i doprinosa na lična primanja za onaj iznos koji se planira utrošiti za povećanje plata u javnom sektoru i penzija. Istovremeno treba povećati minimalnu cenu rada tako da zbir svih isplaćenih minimalnih zarada bude uvećan za taj isti iznos. Tako ćemo dobiti manje stope za obračun plata a veće minimalne zarade. Sa ovakvom preraspodelom morali bi svi biti zadovoljni – sindikati, država i poslodavci. Poslodavci ne bi imali uvećane troškove za isplatu plata, a dobili bi radnike zadovoljne i motivisanije za rad. Uvećala bi se potrošnja osnovnih životnih namirnica i poboljšala naplata komunalnih dažbina.

Sa većom potrošnjom dolazimo do veće proizvodnje i novih radnih mesta, a time i većih prihoda

da za državu. Poreske stope na zarade veće od minimalnih za sada bi ostale nepromenjene. Ukupna sredstva za zarade u javnom sektoru i penzije na rashodnoj strani budžeta takođe ne treba menjati. I pored poslednjeg smanjenja plata u javnom sektoru i dalje ima „bezobrazno“ visokih zarada. Pravilnija raspodela kroz novi zakon o platnim razredima dovela bi do većih zarada najugroženijih, kao što je prosveta. Sa predloženim merama uvećavao bi se i priliv u penzioni fond, pa bi se i tu našao prostor za povećanje penzija bez opterećivanja budžeta.

Samo štednjom i povećanjem proizvodnje možemo da stanemo na zelenu granu.

Mr Oliver Mrdaković, Prijepolje

POVEĆANJE LINEARNO, SMANJENJE SELEKTIVNO

Čitam pre neki dan u „Politici“ izjavu i nuđenje ministra Vulina: „Zašto je ustavno povećanje penzija, a neustavno smanjenje penzija?“ Nadamo se da će Ustavni sud, koji je na potezu, razrešiti tu dilemu u vremenu dok je zainteresovana populacija među živima. O tome je ovih dana dosta pisano. Htela sam samo da podsetim ministra da su penzije linearno povećavane, a selektivno i progresivno će se smanjivati. Čini mi se da procenat smanjenja (22, odnosno 25 odsto), dato odokativno, a da iza toga ne stoji nikakva računica. Naravno da se ne mirimo sa činjenicom da će velikoj većini penzionera biti oduzete po jedna dve penzije na godišnjem nivou. Biće i onih koji će imati još veća umanjena, u manjem broju. Mislite li, ministra, da

je to u redu? Znam mnoge koji su preuzeli otplatu stambenih kredita za svoju decu između ostalog.

Drugo, jasno je da je ovaj potez vlade u stilu Robina Huda, samo politički marketing, „da se uzme od bogatih penzionera (?) a da se zaštite siromašniji“. Koliko to iznosi i koju i koliku će „rupu“ u budžetu zakrpati ovakvo selektivno (čitaj nepravedno) oduzimanje? A da se prethodno ništa nije učinilo da se ustanovi gde se novac preliva, tj. odliva? Ovakvo, vlada je pribegla potezu koji je popularan a na neki način po nju bezbedan: penzioneri neće štrajkovati, neće kočiti saobraćaj, postavljati uslove...

Jovanka Petković, Petrovac

BEZ REFORME JAVNOG SEKTORA NEMA OPORAVKA PRIVREDE

Nizak deficit državnog budžeta kao da je sam sebi cilj i mera uspeha reformi. Ako i bude do kraja godine oboren na projektovani nivo, nećemo imati razloga za zadovoljstvo. Bio bi to rezultat bez realne vrednosti, postignut prvenstveno smanjenjem plata u javnom sektoru i penzija i uštedama na ulaganjima u investicije koje se finansiraju iz budžeta, dakle direktno na štetu privrede koja pokazuje tromesečni pad industrijske proizvodnje od dva odsto, pad bruto domaćeg proizvoda (BDP) od 1,9 odsto, pad prometa robe na veliko i malo od 2,6 odsto i rast spoljnotrgovinskog deficita od 18 odsto.

Takvom politikom ušteda samo se odlažu veći poremećaji u javnim finansijama. Trajno normalizovanje deficita moguće je samo povećanjem inače ekstremno niskog BDP-a, održivog rasta privredne aktivnosti nema bez investicija koje menjaju strukturu privrede, povećavaju

produktivnost i osposobljenost za ravnopravnu spoljnotrgovinsku razmenu. Nažalost, na tom planu nisu mogući značajniji rezultati dok se ne uradi ono što je pretpostavka budućeg oporavka društva i ekonomije, a to je osposobljavanje državnih institucija i hitno otklanjanje određenih problema koji dodatno opterećuju javne finansije.

Uslav uspeha reformi u privredi jeste reforma javnog sektora, koja podrazumeva racionalizaciju broja zaposlenih, kadrovsko osposobljavanje institucija angažovanjem stručnih i sposobnih ljudi, povećanje materijalne opremljenosti i javnog sektora, povećanje plata i uvođenje jasnih pravila napredovanja u institucijama i, najзад, vraćanje ovlašćenja i odgovornosti za državne poslove na institucije sistema. Dakle, sve suprotno od onoga što se sada radi.

Među ostalim prioritetima, za čiju je realizaciju ispljena začuđujuća nespremnost, jesu efikasno završava-

vanje započelih infrastrukturnih investicija, reorganizacija i kadrovska obnova javnih preduzeća, i na kraju, ali ne manje važno, jeste rešenja problema hemijskog kompleksa i preduzeća u restrukturisanju kako bi se budžetski trošak po tom osnovu što pre eliminisao.

Realizacija navedenog bila bi realna polazna osnova za pozitivne rezultate u privredi u narednim godinama, a time i bolje javne finansije, bez kontraproduktivne štednje i prodaje „Telekoma“ i druge vredne imovine. U suprotnom, i ova godina bila bi izgubljena, što bi značilo da u narednu godinu ulazimo sa manjim šansama no pre tri godine, kada smo imali bolji standard, daleko manji javni dug, tri godine krize manje iza sebe i, što je najvažnije, nadu da će nova vlast biti u stanju da većinu obećanog ispuni.

Mr Vojislav Guzina, ekonomista, Beograd

KO IMA PARA ZA ŠKOLARINU, IMA I ZA STAN

Zelim da odgovorim profesoru Aleksandru Nikoliću i ostalima koji zagovaraju dodelu studentskih domova privatnim fakultetima.

Poznato je da školarina na privatnim fakultetima iznosi 2.000 i više evra za godinu; roditelji koji mogu to da plate, mogu da plate i privatno stanovanje. Jedan od kriterijuma za dodelu studentskog doma je i prosečan prihod u porodici; kakvo opravdanje mogu da imaju oni koji deci plaćaju više hiljada evra za privatni fakultet, da li zaista misle da će neko da poveruje da imaju dovoljno mali prihod da njihova deca dobiju dom?

To je potpuno isti sistem po kome studenti na samofinansiranju ne mogu da dobiju dom (ako imaju para da plate studije, imaju para i za privatni smeštaj).

Inače, moj sin kao đak generacije i pobednik na mnogim takmičenjima, hteo da konkuriše na softver inženjering na ETF-u (koji se plaća), ali smo ga mi, kao prosečni, loše plaćeni intelektualci, odgovorili od toga, pa je ušao na budžet sa sto bodova, i dobio mesto u domu. Bez toga ne bismo mogli da ga školujemo. Da završim, ne postavlja se pitanje koliko ko plaća porez, itd, već stvarno pitanje socijale – deca koja studiraju na budžetu i dobijaju dom jesu ona koja ni na koji drugi način ne bi mogla da studiraju. A deca kojoj roditelji plaćaju studije imaju višestruku mogućnost izbora.

To je samo pitanje socijalnog statusa!

Antonija Vinter

УМЕСТО ПАРА – ЈАЛОВИ РАЗГОВОРИ

(Наставак са стр. 1)

„У циљу реализације потписаног Споразума о решавању спорних питања, са циљем јачања социјалног дијалога, министар просвете, науке и технолошког развоја др Срђан Вербић одржао је 25. маја састанак са представницима репрезентативних синдиката у просвети - Синдиката образовања Србије, Гранског синдиката просветних радника Србије „Независност“, Уније синдиката просветних радника Србије и Синдиката радника у просвети Србије“ саопштило је министарство. „Представници Министарства и синдиката сагласили су се да је што пре потребно наставити рад на изради платних разреда и група у јавном сектору. На састанку је разговарано и о правилницима о цени услуга у основном и средњем образовању. Представници синдиката су истакли да је неопходно што пре донети посебне колективне уговоре у високом образовању, студентском стандарду и предшколском васпитању и образовању. На састанку се разговарало и о другим питањима од значаја за област образовања“, каже се у саопштењу.

После тих разговора СРПС је обавестио чланство и јавност „да је дана 25. 05. 2015. године у просторијама министарства просвете, науке и технолошког развоја одржан састанак на коме су присуствовали министар просвете са својим сарадницима и представници репрезентативних синдиката. Теме разговора су биле следеће: Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установа која обавља делатност основног образовања и васпитања, Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установа која обавља делатност средњег образовања и васпитања, Закон о основама система образовања и васпитања, Закон о платним групама и платним разредима, Побољшање материјалног положаја запослених у образовању и Листе технолошких вишкова“ пише у саопштењу.

„Што се тиче правилника о финансирању установа представници репрезентативних синдиката изнели су озбиљне примедбе које су добили од чланства са терена. Правилници нису имали за циљ унапређење васпитно образовног рада и није у њима сагледана потреба школа него су за циљ имали масовно отпуштање са посла. Зато смо и предложили министру да се такви правилници повуку. Министар просвете је и сам нагласио да правилници имају бројне недостатке и да није била намера да се на такав начин изврши рационализација, јер у образовању нам недостаје кадар и треба да примамо нове људе а не да отпуштамо оне који раде. На наш предлог прихваћено је да се правилници промене до почетка примене“ саопштио је СРПС.

„Што се тиче Предлога Закона о основама система образовања и васпитања предложено је да се синдикати упознају са садржајем пре него Закон изађе на јавну расправу да би могле да буду извршене корекције појединих чланова. Министар се сложио са предлогом“ тврде из СРПС-а.

Представници репрезентативних синдиката изразили су сумњу да ће Закон о платним групама и платним разредима бити готов до почетка 2016. Године како стоји у члану 3. Споразума о решавању спорних питања, и тражили смо да се хитно закаже састанак са премијером Републике Србије на коме би се разговарало о примени члана 2. и члана 3. Споразума о решавању спорних питања који су са представницима репрезентативних синдиката потписали представници Владе републике Србије, и о побољшању материјалног положаја запослених у образовању.

„На састанку је разговарано о нацрту новог Закона о максималном броју запослених у јавном сектору. Министар је изјавио да тај Закон представља замену за Уредбу о забрани запошљавања у јавном сектору, што значи да свака делатност добија квоту колико новог кадра може да упосли без тражења сагласности за расписивање конкурса. Договорено је да се врше укрупњавања норме за запослене који су са непотпуном нормом на чему ће сарађивати представници школских управа, представници синдиката и директори школа на локалним нивоима а на нивоу Републике Србије формираће се радна група коју ће сачињавати представници министарства и репрезентативних синдиката и која ће пратити рад на терену“ каже се у саопштењу које је потписао Слободан Брајковић.

СИНДИКАТИ „НАШЛИ ЦРКВУ У КОЈОЈ ЋЕ СЕ МОЛИТИ“: ТРАЖЕ ПОМОЋ ОД ПРЕМИЈЕРА!

„У круговима Владе се чак помињала и могућност да се из платних разреда изузме високо образовање што би обесмислило читав посао. Договорено је да ова тема буде предмет разговора са премијером који би требало да се уприличи у што краћем периоду. Став синдиката је био недвосмислен да би било какво одустајање од Закона о плата у јавним службама и платних разреда обесмислило маратонски штрајк па тако од тог захтева синдикати не смеју одустати“ рекао је након састанка у Министарству просвете Ранко Хрњаз, председник НСПРВ и генерални секретар СРПС-а.

„Оно што је претходних дана посебно изазвало незадовољство у установама образовања је Правилник о цени услуга који је недавно објављен а који би требао да ступи на снагу 1.9.2015. Синдикати су захтевали од министра да се тај Правилник одмах повуче и да се формира радна група у изради новог правилника а где ће учешће узети и представници Синдиката. Министар је и овај предлог прихватио али да није била намера да се кроз овај Правилник врши рационализација у основним и средњим школама него да се неке одредбе ускладе са захтевима државног ревизора. Међутим, стручне службе су тај посао одржиле недовољно озбиљно па су се крајње добре намере претвориле у нешто што никоме није био циљ. У сваком случају, циљ овог правилника није била рационализација у основним и средњим школама а сигурно због правилника неће никоме бити угрожено радно место“ каже Хрњаз.

Елем, уместо да се бави својим послом министар школски пребацује лоптицу у премијерово двориште и на делу показује да га нико у Влади „не зарезује“, а синдикални лидери то користе за алиби као да нешто чине, а у ствари све остаје по старом. Сетите се само шта су синдикални лидери обећавали кад су нас све гурали у бесмислен штрајк („најдужи „штрајк“ у историји српског образовања“) и шта све нисмо добили, само зато што су (од и до) „преко хлеба тражили погачу“ и зато што нису знали „засвирати и за појас заденути“.

БЛАДА СНОБА

„КРОВНИ ЗАКОН“ У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ

„Измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитања су у завршној фази и за две недеље ће ићи на јавну расправу. Пре тога ће бити одржан састанак представника Министарства и Синдиката на коме ће предлози измена бити анализирани и усаглашени како би се избегле неке евентуалне несугласице. Закон ће бити усвојен на време како би био примењен 1. септембра 2015“ рекао је Ранко Хрњаз, председник НСПРВ и учесник последњих преговора са министром Вербићем

„Представници синдиката су захтевали од министра да образложи како је могуће да је већ на јавној расправи Нацрт закона о начину одређивања о максималном броју запослених у јавном сектору а да синдикати о томе ништа нису знали и нису били укључени у изради истог. Министар је одговорио да тај закон треба да замени Закон о забрани запошљавања и он није претерано интересантан за образовање и најмање ће се односити на њега, па због тога не треба много да бринемо о њему а иако нешто буде значајно за нас има довољно времена да на време реагујемо“ каже Ранко Хрњаз.

Министар просвете науке и технолошког развоја др Срђан Вербић је рекао да ће се најмање четири закона из области просвете наћи у скупштини овог лета, као и да би Закон о уџбеницима у јулу требало да буде скупштини пред посланицима. Он је проценио да ће након тог закона уџбеници бити јефттинији 20 до 30 одсто. Вербић истиче да је циљ да план уџбеника буду реалнији, да уџбеници буду квалитетнији и да се интензивно користе као основно средство за учење. Он је додао да се то нарочито односи на средње стручне школе, где се и даље користе уџбеници који су одобрени још деведесетих година прошлог века.

ZARADE U APRILU MANJE ZA 2,3 Odsto

- Najveća plata u Srbiji je u Surčinu – 83.390 dinara • APV: Prosečna plata u Beočinu 77.445, u Alibunaru 29.082 • Sat rada za paklicu cigareta

Prosečna zarada isplaćena u aprilu 2015. godine iznosila je 62.532 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u martu 2015. godini, nominalno je veća za 5,7% i realno je veća za 5,2%.

Prosečna zarada isplaćena u aprilu 2015. godine nominalno je manja za 1,0% i realno je manja za 2,8% od prosečne zarade isplaćene u aprilu 2014. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u aprilu 2015. godine nominalno je manja za 0,5% i realno je manja za 2,3% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u aprilu 2014. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u aprilu 2015. godine iznosi 45.605 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u martu 2015. godine, nominalno je veća za 5,8% i realno je veća za 5,3%. U Vojvodini plata isplaćena u aprilu bila je 45.857 dinara, takođe veća od martovske, koja je iznosila 41.975 dinara. Najbolje su prošli zaposleni u Beočinu, koji su u aprilu dobili 77.445 dinara. Njihove su kovertne spram martovskih dobrano porasle – tog meseca imali su 50.891 dinar. Ne mogu se požaliti ni Novosađani, naravno oni koji primaju zarade. Oni su u aprilu kući odneli 58.009 dinara (u martovskim kovertama imali su 48.312 dinara). Podsetimo, prošlogodišnja plata Novosađana bila je 50.643 dinara i rasla je 0,4 odsto u odnosu na prethodnu godinu.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–april 2015. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–april 2014. godine, nominalno je manja za 0,6%, a realno je manja za 1,7%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–april 2015. godine, nominalno je manja za 0,3 i realno je manja za 1,4% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–april 2014. godine.

Plate veće od vojvodanskog i republičkog proseka imali su i zaposleni u Pančevu (49.935 dinara), Pećincima (49.102), Apatinu (46.928)... Daleko ispod proseka u aprilu su dobili zaposleni u Alibunaru, gde je isplaćena najmanja vojvodanska zarada – 29.082 dinara. Najveća plata u Srbiji je surčinska – 83.390 dinara, dok je na Novom Beogradu 76.040...

Aprilska prosečna neto plata je, međutim, nominalno 0,5 odsto a realno 2,3 procenta manja nego u istom mesecu prošle godine. Prosečna bruto zarada isplaćena u aprilu 2015. iznosila je 62.532 dinara, što je nominalno 5,7 odsto a realno 5,2 procenta više u odnosu na prethodni mesec, dok je u poređenju s istim lanjskim mesecom nominalno manja 1 odsto a realno 2,8.

Prosečna neto plata isplaćena u periodu januar–april 2015. godine nominalno je manja 0,3 odsto i realno 1,4 u odnosu na uporedni period prošle godine, dok je bruto zarada bila 0,6 odsto a realno 1,7 procenta niža, po saopštenju RZS-a. Posmatrajući po delatnostima, najlošije su i tog meseca prošli zaposleni u putničkim agencijama (tur-operatori i rezervacije). U njihovim aprilskim kovertama našlo se tek 14.512 dinara. Nešto bolje stoje tekstilci, koji su u proseku imali 24.265 dinara.

Zaposleni u Srbiji sa 2,33 evra po satu kod privatnika među najmanje plaćenim u Evropi

Bugarski poslodavci u privatnom sektoru, prema istraživanju nemačke agencije „Destatis”, najmanje su u 2014. godini plaćali sat rada u odnosu na ostale zemlje Evropske unije – svega 3,80 evra. Po „Destatisu”, prosečna cena za jedan sat rada kod privatnog poslodavca u EU u 2014. godini iznosila je 24,4 evra. Malo ispred Bugarske su Rumuni, gde je sat rada u privatnom sektoru plaćan 4,8 evra. Sledi Litvanija sa 6,60 evra, Letonija sa 7 evra, Mađarska sa 7,8 evra po satu. Najviša prosečna satnica je u Danskoj – 42 evra, dok su poslodavci u nemačkom privatnom sektoru plaćali 31,80 evra po satu, tako da

je ova zemlja zauzela osmo mesto među 28 članica EU po troškovima koje izdvaja za radnu snagu.

Po našoj računici, a na osnovu podataka zvanične statistike, srpske poslodavce u privatnom sektoru radni sat zaposlenog u 2014. koštao je u proseku oko 2,33 evra. Od te sume, radnik je dobijao 1,7 evra – koliko je koštala paklica cigareta.

Troškovi radne snage u ukupnim troškovima poslovanja u Srbiji iznose oko 33 odsto, što je znatno manje nego u razvijenim zemljama gde to učešće dostiže i 64 odsto, kao što je slučaj u Holandiji, kazala je profesorica dr Živka Pržulj sa Beogradske bankarske akademije.

Da smo među najmanje plaćenima u Evropi dobro znamo. Kad se poredimo sa komšijama, manje od nas zaraduju samo zaposleni u Albaniji i Makedoniji. Prosečna neto zarada u januaru iznosila je 39.285 dinara, dok je prosečna potrošačka korpa istog meseca koštala 65.936 dinara. Za prosečnu korpu bilo je potrebno 1,68 prosečnih zarada. Da nevolja bude veća, u Srbiji oko 650.000 zaposlenih prima platu sa zakašnjenjem, a oko 50.000 je prima ponekad. Svega oko 170.000 zaposlenih u privatnom sektoru prima platu na vreme u dan.

Zašto su zaposleni u Srbiji među najmanje plaćenim u Evropi? Pre svega, zato što naša ekonomija ne napreduje još od osamdesetih godina prošlog veka, kažu ekonomisti. Došle su nam i nesrećne devedesete: raspad bivše zajedničke države, sankcije, agresija NATO, naša tranzicija sa privatizacijom nema kraja, naš bruto domaći proizvod (BDP), to jest vrednost svega stvorenog u godini, jedva da dosegne 70 odsto vrednosti stvaranog do 1990. Industrijska proizvodnja se u 2013. svela na 38,4 odsto obima koji je postojao 1989. godine.

Najmanje plate primaju radnici u Srbiji i Makedoniji

Iako je prosečna plaća isplaćena u Srbiji za april veća u odnosu na januar 2015. godine za 49,73 evra ona je i dalje među najmanjim na prostorima nekadašnje Jugoslavije, odnosno regionu Zapadnog Balkana. Nešto veće prosečne plate u odnosu na januar ove godine evidentirane su i u Hrvatskoj gde je zabeležen njihov rast od 28,53 evra. U Sloveniji, u kojoj je inače najveća prosečna plata u regionu, ona je u martu u odnosu na januar veća za 5,25 evra, a Bosni i Hercegovini za 2,05 evra. Pad prosečne zarade zabeležen je u Makedoniji i to za 6,83 evra u martu ove u odnosu na decembar 2014. godine, dok je ona u Crnoj Gori bila manja za četiri evra u aprilu u odnosu na januar 2015. godine. Najveća prosečna plata isplaćena u martu ove godine bila je u Sloveniji 1.008,10 evra, potom u Hrvatskoj 754,83 evra koliko je bila takođe, u martu. Istovremeno prosečna plaća u Crnoj Gori u aprilu bila je 478 evra, Bosni i Hercegovini u martu 425,40 evra, Srbiji 376,15 evra prema podacima iz aprila. Makedonija je prema podacima iz marta po visini prosečne plate u regiji preuzela neslavno poslednje mesto od Srbije. Prosečna zarada iznosila je 350,99 evra.

Milenko Srećković, predsednik Pokreta za slobodu, smatra da su naše bedne plate posledica prepuštanja privrede stranim investitorima, koje država podstiče visokim davanjima, poreskim olakšicama i izgrađenom infrastrukturom, a toleriše im se zabrana sindikalnog organizovanja. “Radnici nemaju drugog izbora osim da pristanu da ih eksploatišu strane korporacije, čiji je odlazak u zemlje sa još jeftinijom radnom snagom uvek verovatna mogućnost”, kaže Srećković. “Zato što razvoj domaće privrede vlastima nije bio prioritet, školovani odlaze, tako da država stranim korporacijama poklanja uloženo u njihovo obrazovanje” kaže on. Srećković veruje da sadašnje žalosno stanje može da se promeni razvojem domaće privrede, pre svega poljoprivrede, prerađivačke industrije i informacionih tehnologija.

Po rečima Dragoljuba Rajića, iz Mreže za poslovnu podršku, naše male plate su posledica teškog stanja srpske privrede, od preduzetnika do velikih sistema. Lek vidi u promeni odnosa politike prema privredi, ali tako što će se smanjiti broj zaposlenih koji rade za državu „za koje zarade obezbeđuju upravo zaposleni u privatnom sektoru i njihove firme, plaćajući porez, razne naknade i takse.” “Zarade su ovde niske i zato što su opterećene visokim državnim dažbinama”, kaže Rajić. “Zaposleni sa prosečnom platom u privredi mora godišnje da radi 201 dan za državu da bi platio sve poreze, doprinose, takse, naknade, administrativne troškove i usluge monopolističkih javnih preduzeća. Država je preskupa i neefikasna, korupcija odbija investitore i onemogućava razvoj domaćih malih i srednjih preduzeća” kaže Rajić.

Prosečne zarade u 2014. godini (u dinarima)					
Prosek za sve sektore	Privatni sektor			Javna uprava	
	Sa zaposlenima kod preduzetnika	Samo pravna lica	Društveni sektor	Javna preduzeća	
Bruto zarada	61.426	48.713	58.272	55.758	68.774
Neto zarada	44.530	35.789	42.540	40.217	49.445
Radni sat bruto	353	279	335	324	395

ОБРАЧУН ЗАРАДЕ И НАКНАДЕ ЗАРАДЕ

Питање: Које су обавезе послодавца у погледу достављања запосленом обрачуна зараде и накнаде зараде?

Одговор: О обавезама послодавца у погледу достављања запосленом обрачуна зараде и накнаде зараде говоре одредбе члана 121. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14).

Обавеза послодавца да запосленом достави обрачун зараде и накнаде зараде постоји и за месец за који није извршио исплату зараде, односно накнаде зараде, при чему је дужан да запосленом достави и обавештење да исплата зараде, односно накнаде зараде, није извршена, са разлозима из којих то није учињено.

Обавеза је послодавца да запосленом достави обрачун најкасније до краја месеца за претходни месец.

Обрачун на основу кога је исплаћена зарада, односно накнада зараде у целисти може се доставити запосленом у електронској форми.

На основу обрачуна зараде и накнаде зараде које је послодавац дужан да му исплати у складу са законом, запослени може покренути извршни поступак, пошто такав обрачун представља извршну исправу.

Заповести задржава право да пред надлежним судом оспорава законитост обрачуна према којем му је исплаћена зарада и/или накнада зараде.

За повреду наведених обавеза, Законом о раду (члан 273. став 1. тачка 4) и став 3) прописане су високе новчане казне – од 800.000 до 2.000.000 динара за послодавца са својством правног лица и од 50.000 до 150.000 динара за одговорно лице у правном лицу, односно заступника правног лица.

СТИЦАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРАВА НА ГОДИШЊИ ОДМОР

Питање: Који су услови за стицање права запосленог на годишњи одмор и да ли се годишњи одмор може користити у више делова?

Одговор: Услов за стицање права на годишњи одмор Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) утврђује у члану 68. став 2. Према тој одредби, запослени стиче право на коришћење годишњег одмора у календарској години после месец дана непрекидног рада од дана заснивања радног односа код послодавца (код којег остварује право на годишњи одмор).

При томе се под непрекидним радом сматра како време проведено на радном месту, ефикаван рад, тако и време привремене спречености за рад у смислу прописа о здравственом осигурању и време проведено на одсуству уз накнаду зараде.

Право на сразмерни део годишњег одмора Закон о раду утврђује у члану 72. Према тој одредби, запосленом припада право на дванаестину од пуног годишњег одмора (сразмерни део), утврђеног на основу члана 69. истог закона (који уређује материју дужине годишњег одмора), за сваки месец дана рада у календарској години у којој је засновао радни однос или у којој му престаје радни однос.

То значи да најпре треба да се израчуна колико би радних дана износио пун годишњи одмор запосленог, да се затим израчуна једна дванаестина од тог броја радних дана, и, на крају, да се добијени број помножи бројем месеци непрекидног рада запосленог. Тако, ако би запослени, применом критеријума из колективног уговора, имао право на 25 радних дана годишњег одмора, једна дванаестина од тог броја износи 2,08 радних дана. Ако је тај запослени непрекидно у календарској години радио, на пример 3 месеца, имао би право на 6,24, односно 6 радних дана.

Закон о раду је у члану 73. предвидео могућност да се годишњи одмор користи у два или више делова. Запослени има право по самом закону да годишњи одмор користи у два дела, а у више делова може га користити само ако се о томе споразуме с послодавцем.

Услов за коришћење годишњег одмора у деловима јесте да запослени искористи први део годишњег одмора у трајању од најмање две радне недеље у календарској години, а остатак треба да искористи најкасније до 30. јуна следеће године.

Ипак, Закон о раду од наведеног правила предвиђа изузетак када је реч о запосленима који, у цели или делимично нису искористили годишњи одмор у календарској години због одсуства са рада ради коришћења породичног одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета. Запослени који се нађе у таквој ситуацији има право да искористи цео годишњи одмор или неискористени део годишњег одмора до 30. јуна следеће године, што значи да у овом случају отпада услов у погледу коришћења првог дела годишњег одмора у трајању од најмање две радне недеље у календарској години.

СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ О ЗАКОНИТОСТИ ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА СИНДИКАТА

С обзиром да је синдикат као организација запослених и послодавца регулисан одредбама Закона о раду, избор председника синдиката не представља управну већ радноправну ствар за чије је решавање надлежан основни суд.

Из образложења:

У поступку претходног испитивања поднете тужбе, пазећи по службеној дужности на своју стварну надлежност, у складу са одредбама 51, 15. и 17. ЗПП, које се примењују сходно одредби члана 74. Закона о управним споровима, Управни суд је нашао да није стварно надлежан за поступање у овој правној ствари.

Одредбом члана 29. Закона о уређењу судова („Сл. гласник РС“, бр. 116/08...101/11) прописано је да Управни суд у управним споровима и врши и друге послове одређене законом.

Према одредби члана 3. Закона о управним споровима у управном спору суд одлучује о законитости коначних и појединачних аката којима се решава о праву, обавези или на закону заснованом интересу у погледу којих у одређеном случају законом није предвиђена другачија судска заштита (став 1); у управном спору суд одлучује о законитости коначних и појединачних аката којима се решава о праву, обавези или на закону заснованом интересу у погледу којих у одређеном случају законом није предвиђена другачија судска заштита (став 2). Суд у управном спору одлучује и о законитости других коначних појединачних аката када је то законом предвиђено (став 3). Одредбе овог закона, које се односе на управни акт, примењују се и на друге акте против којих се може водити и управни спор (став 4).

Одредбом члана 4. Закона о управним споровима прописано је да управни акт, у смислу овог закона, јесте појединачни правни акт којим надлежни орган, непосредном применом прописан, решава о одређеном праву или обавези физичког или правног лица, односно друге странке у управној ствари.

Одредбом члана 22. став 3. Закона о уређењу судова је прописано да основни суд у првом степену суди у стамбеним споровима; споровима поводом заснивања, постојања и престанка радног односа; о правима, обавезама и одговорностима из радног односа; о накнади штете коју запослени претрпи на раду или у вези са радом; споровима поводом задовољавања стамбених потреба на основу рада.

Како је синдикат као организација запослених и послодавца регулисан одредбом члана 206-239. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05...54/09), то доношење одлуке о изгласавању неповерења председнику синдиката и избор новог председника синдиката, не представља управну, већ радноправну ствар за чије је решавање надлежан основни суд. (Решење Управног суда Србије, У. 9834/11 од 15. маја 2013)

ДОСТАВЉАЊЕ РЕШЕЊА О КОРИШЋЕЊУ ГОДИШЊЕГ ОДМОРА

Питање: Да ли увек постоји обавеза послодавца да запосленом лично достави решење о коришћењу годишњег одмора?

Одговор: Одговор је одричан.

Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) у члану 75. став 2. прописује да се решење о коришћењу годишњег одмора запосленом доставља најкасније 15 дана пре датума одређеног за почетак коришћења годишњег одмора. Додуше, изузетно, послодавац решење може доставити и непосредно пре коришћења годишњег одмора, ако се годишњи одмор користи на захтев запосленог (члан 75. став 3.).

Решење о коришћењу годишњег одмора послодавац може запосленом доставити уи у електронском облику, али је, на захтев запосленог, дужан да тако решење достави и у писаном облику (члан 75. став 6). Овде је реч о личном достављању.

Законодавац је, у члану 75. став 5, предвидео и изузетак од обавезе личног достављања решења о коришћењу годишњег одмора у случају коришћења колективног годишњег одмора код послодавца или у организационом делу послодавца. У том случају послодавац може да донесе решење о годишњем одмору у којем ће бити наведена лична имена запослених и организациони делови у којима раде и да га истакне на својој огласној табли. Он је дужан да решење истакне најмање 15 дана пре дана одређеног за коришћење годишњег одмора, чиме се сматра да је решење уручено запосленима.

ŠVEDSKA: OČEVIMA 3 MESECA PLAĆENOG ODSUSTVA

Švedska vlada planira da od sledeće godine produži na tri meseca plaćeno odsustvo za očeve u nastojanju da dodatno ojača rodnu ravnopravnost, saopštili su danas zvaničnici.

Švedska daje 16 meseci odsustva koje mogu da uzmu ili majka ili otac deteta, a dva meseca odvojeni su samo za očeve. Mesec dana odsustva koji su rezervisani samo za očeve Švedska je uvela 1995. godine, da bi 2002. godine ono bilo produženo na dva meseca, preneo je AFP. Roditelji dobijaju 80 odsto plate dok su na odsustvu, pri čemu je gornja granica zarade oko 4.000 evra mesečno. Odsustvo roditelj može da koristi bilo kad, dok dete ne napuni osam godina.

Oko 75 odsto žena u Švedskoj danas koristi plaćeno odsustvo, u poređenju sa 99,5 odsto koliko je bilo 1974. godine kada je uvedeno. Deci je garantovano mesto u dnevnom boravku za veoma skromnu sumu, što omogućava ženama da se vrate na posao.

Prema zvaničnim podacima Eurostata, 77 odsto žena u Švedskoj bilo je 2014. godine zaposleno, što je najviši nivo u Evropskoj uniji. Manjinska vlada predvođena Socijaldemokratama planira da predstavi zakon parlamentu na jesen, a očekuje se da će on biti usvojen uz podršku levice i liberala.

ZANIMANJA KOJA NIKOME NISU POTREBNA

Pomoćnik daktilografa, takođe i pomoćnik konfekcionara, izradivač gornjih delova obuće, laborant biologije samo su neka od zanimanja koja najduže čekaju na posao. Neki od njih koji su stekli takva zvanja i po 11,5 godina preko Nacionalne službe za zapošljavanje traže posao. Troje pomoćnika daktilografa je, na primer, čekajući ovaj posao dočekalo penziju s obzirom na to da imaju između 60 i 65 godina, dok je devetoro pred penzijom i imaju od 55 do 59 godina. Desetoro starosti od 50 do 54 godine još čeka ovaj posao, kao i 45 njih koji imaju između 45 i 49 godina. Više od deceniju (128 meseci) na posao čekaju i pomoćnici konfekcionara. Najbrojniji među njima (62) danas imaju između 45 i 49 godina, dok je 43 starosti od 50 do 54 godine. Na zanimanje knjigovode nezaposleni čekaju po 10,3 godine, krojača još duže, 10,5 godina, na posao magacionera 9,7 godina. Među ovim „starosedecima“ najviše sreće, da se zaposle, odnosno da manje od decenije traže posao, imaju prodavci prehrambene robe, u proseku sedam godina i pomoćnici mehaničara 7,2 godine, od čega 12 njih može odmah s biroa u penziju, jer imaju između 60 i 65 godina starosti. Najbrojniji su pomoćnici mehaničara, 88 njih koji traže ovaj posao, i imaju između 40 i 44 godine. Njihove kolege prodavci u maloprodaji mešovite robe na zaposlenje čekaju u proseku po sedam godina (86 meseci) i 36 njih je ispunilo uslov za penziju. Istovremeno na evidenciji, zaključno s 30. aprilom ove godine, nezaposlenih starijih od 40 godina, bez evidentiranog podatka o ikakvom radnom iskustvu, ima 69.540.

Čitalac „Politike“ koji je zašao u šestu deceniju i koji još čeka posao rukovaoća hemijskih uređaja i mašina (posao se traži sedam i po godina u proseku) pozvao je da pita da li on s biroa može direktno u penziju, a da pri tom nema dana radnog staža? U PIO fondu objašnjavaju da po osnovu Zakona o PIO osiguranik ne može da stiče pravo na starosnu penziju, a da nema dana radnog staža. Pravo na starosnu penziju može da ostvari onaj ko ima minimalno 15 godina staža osiguranja i zakonom navršene godine života.

Dok prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje 201.114 nezaposlenih odmah s biroa može u penziju, s druge strane nezaposleni s visokom stručnom spremom, kako-tako, ipak brže dolaze do posla. Najbrže posao nalaze inženjeri elektrotehnike, mašinstva i građevine, kao i IT stručnjaci. Deficitarni su i profesori matematike, fizike, lekari odgovarajućih specijalizacija – radiolozi, kardiolozi i oftalmolozi, kao i diplomirani farmaceuti. Među onima sa završenom srednjom školom najtraženiji su zavarivači, kao i zanimanja vezana za negu starih, zdravstvene negovateljice, radnici na obezbeđenju, elektrotehničari elektronike, računara i telekomunikacije. S tim što se u ovim slučajevima traži i odgovarajuće radno iskustvo.

Nezaposleni po prosečnoj dužini traženja posla*	
Naziv zanimanja	traže posao**
Pomoćni daktilograf	138
Pomoćnik konfekcionara	128
Upravni tehničar	127
Krojač tekstila	127
Kulturološki tehničar (IV st)	125
Knjigovoda	124
Izradivač gornjišta obuće	124
Tkač	123
Laborant biologije	122
Magacioner	117

* NSZ 30.04.2015, ** u mesecima

BAFET: SIROMAŠNI, PRESTANITE DA KRIVITE BOGATE

Voren Bafet, treći čovek po bogatstvu na svetu, poručio je u članku u "Wall Street Journalu" da bogati ljudi poput njega nisu krivi za sudbinu siromašnih i da siromašni treba da prestanu da krive bogate za svoje siromaštvo. "Siromašni ni u kom slučaju nisu siromašni zato što su bogati bogati", napisao je Bafet. Iznoseći mišljenje da ne treba povećati minimalnu zaradu u SAD, on kaže da bi ljudi trebalo da budu plaćeni više kroz vladin sistem poreskog kredita.

Pišući o sve većem jazu između bogatih i siromašnih, on iznosi primer Henrija Forda, Stiva Džobsa i Sema Voltona koji su svojim inovacijama svima poboljšali život. "Nije tačno da bogati nisu zaslužili da budu bogati. Većina njih su doprineli blagostanju Amerike svojim briljantnim inovacijama ili menadžerskim sposobnostima. Svi mi živimo daleko bolje zbog Henrija Forda, Stiva Džobsa, Sema Voltona i njima sličnih. Sve veći jaz između bogatih i siromašnih je neizbežna posledica napredne tržišne privrede", navodi Bafet. On, takođe, iznosi mišljenje, da svako ko radi treba da ima prihod "koji će mu omogućiti pristojan život", ali pod uslovom da to ne remeti tržišni sistem, odnosno sistem zahvaljujući kome je on stekao bogatstvo od 71,3 milijarde dolara. Bafet, na kraju, kaže da bi taj sistem propao kada bi minimalna zarada u SAD bila povećana na 15 dolara i da je najbolji način da se reši problem zadržavanje postojećih plata uz proširenje poreskog kredita na zarađeni prihod. Na primer, plate koje on daje svojim najslabije plaćenim radnicima subvencionisala bi država.

RUSIJA: NOVI PROGRAM PATRIOTSKOG VASPITANJA

Ruska vlada spremna je da prihvati novi program patriotskog vaspitanja u naredne četiri godine, koji, između ostalog, treba da spreči "obojene revolucije", a za koji je potrebno potrošiti skoro 28 miliona evra, navodi agencija RBK. Autor novog programa je provladina omladinska organizacija Rosmolodož, koja ističe da prethodni državni programi patriotskog vaspitanja nisu dali rezultate i da patriotizam "nije postao osnova ujedinjenja ruskog društva" i "komponenta opštenacionalne ideje". Agencija navodi da se dokument koji je ušao u javnu raspravu, razrađuje još od prošlog leta, a da treba da ga realizuju Ministarstvo odbrane, Ministarstvo kulture i Rusvojncenter. Po mišljenju autora, na patriotizam građana utiču „smanjenje opšteg kulturnog nivoa stanovništva“ i "nametanje putem medija tuđih ideja i principa uzajamnih odnosa među ljudima". Rosmolodož zato smatra da upravo sada, "u uslovima zaostrenih međunarodnih odnosa i komplikovanja geopolitičkih odnosa", patriotsko vaspitanje treba da bude osnova "jačanja ruske državnosti, podrška stanovništva novom nezavisnom spoljnopoličkom kursu zemlje".

Novi patriotski program postaće "kamen temeljac" za još veću "konsolidaciju društva i sprečice obojene revolucije", navodi se u dokumentu. Kao osnovne zadatke novog programa, predlagači vide "osećanje ponosa i dubokog poštovanja građana prema najvišim institucijama vlasti, pre svega predsedniku, poštovanje državnih simbola", kao i "stvaranje uslova za medije za patriotsko izveštavanje o događajima i pojavama" i ofanzivno učešće u patriotskom vaspitanju građana. Program predviđa različite načine patriotskog vaspitanja za različite starosne grupe i predviđa "individualni prilaz". Autori predlažu da se efikasnost novog programa meri po broju Rusa koji se ponose što su državljani Rusije, delu građana koji učestvuju u državnim programima, procentu dece obuhvaćene društvenim patriotskim vaspitanjem, kao i po broju prestupnika uzrasta od 14 do 30 godina, navodi RBK.